

"El teatre necessita inversió a llarg termini"

Estrenada la temporada teatral recentment, EL TEMPS reuneix dos dels dramaturgs més representatius del moment, Sergi Belbel i Rodolf Sirera. Tots dos, bons coneixedors de la situació del teatre a Catalunya i al País Valencià, parlen de les Ciutats del Teatre, del nou Lliure, de la presència del català a les sales, de les ajudes al sector i del futur del teatre en aquest segle que acaba de començar.

Com es presenta aquesta nova temporada teatral? Quines són les principals apostes?

SERGI BELBEL: A Catalunya, tret de l'important focus de tensió que suposa la inauguració del nou Teatre Lliure [Teatre Fabià Puigserver], la programació està molt estabilitzada. Enguany serà la primera vegada que tindrem allò que dèiem que passaria: dos grans teatres públics, un a cada punta de Barcelona. Ara, el que caldrà veure és com s'ho fan els teatres del mig per competir amb aquestes dues grans realitats.

RODOLF SIRERA: Al País Valencià, per desgràcia, el panorama és molt diferent. No tenim la sort de tenir un teatre públic amb la mateixa concepció que es té a Catalunya. En conseqüència, els teatres públics són bàsicament centres d'exhibició, i, com a tals, funcionen a partir del material que hi ha a la cartellera. Curiosament, amb un oblit especial per a les coses que es fan a Catalunya i amb un abandonament voluntari i conscient de la producció pròpia i sobretot de la producció en valencià.

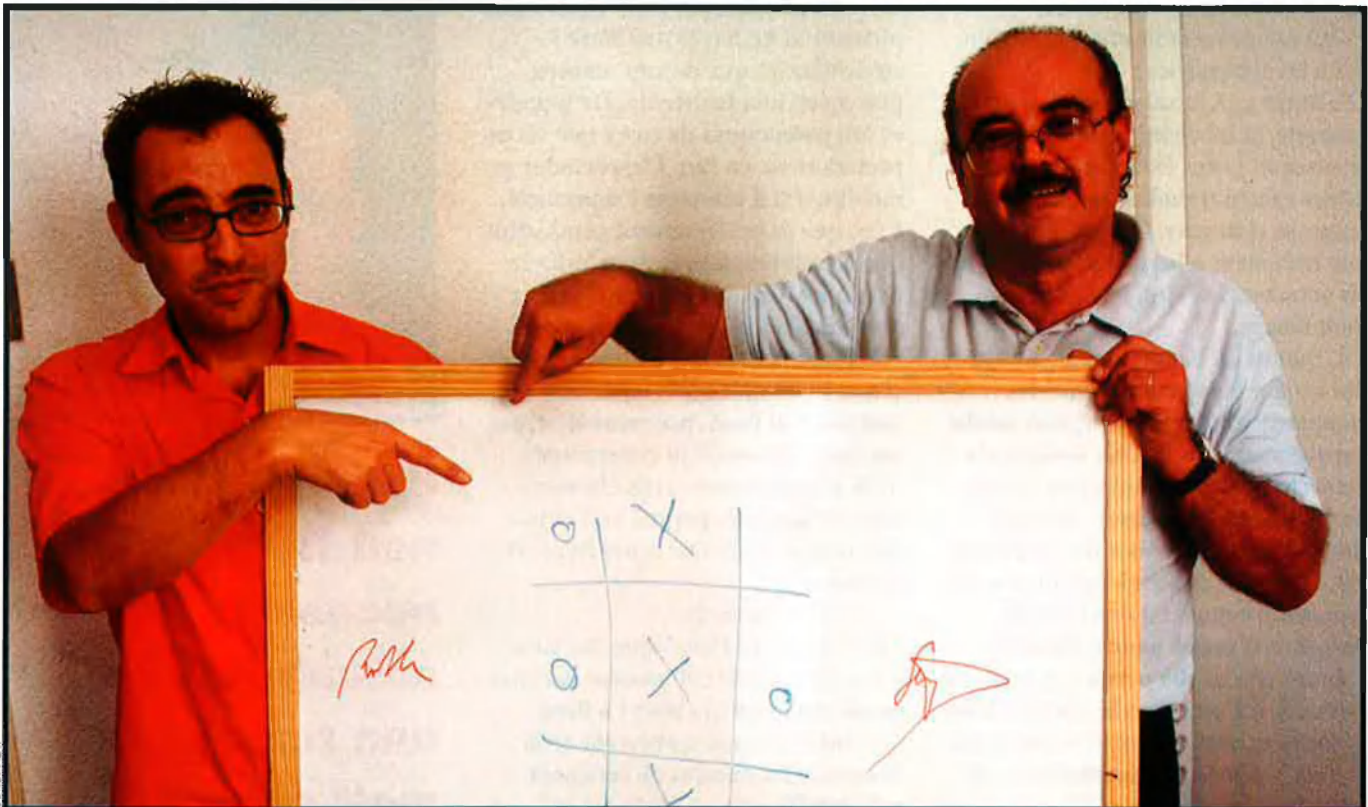
Sirera: "El teatre públic ha de cobrir uns espais que el privat no cobreix. I de vegades sembla que se n'oblida"

—Augmenta l'aposta per la dramaturgia contemporània o continuen predominant els clàssics?

S. BELBEL: El gran èxit de la dramaturgia catalana contemporània que es va produir al final dels noranta semblava que havia de dur a algun lloc, però no ha estat així. Jo no diria que se'ns considera autors de qualitat inferior, però sí és cert que hi ha molts professionals que confien més en allò que es fa a fora. Així, s'ha produït un èxode molt important d'autors catalans cap a la televisió, una feina amb molt d'estrès que impedeix dedicar-se al teatre i millorar la qualitat dels productes. Actualment hi ha iniciatives esporàdiques d'estrenar autors catalans, però no és una dinàmica consolidada.

R. SIRERA: El problema és que no hi ha un projecte a llarg termini. La programació es dissenya amb vista a una temporada i les sales s'han d'ajustar com si foren una empresa: cal donar resultats. Quan un autor estrena —si té la sort de fer-ho—, significa que el "cupó" d'aquest autor ja està cobert almenys per a quatre anys. Jo crec que seria més interessant que arriscàrem a llarg termini per consolidar la pròpia dramaturgia. I això significa estrenar cada any molts muntatges de petit format de manera que l'autor escriga amb la idea d'estrenar i no esperant que li toque la loteria.

S. BELBEL: El Rodolf ha posat el dit a la llaga en parlar de la responsabilitat del fracàs d'una gran producció. L'autor que estrena en bones condicions i no té èxit, ja no torna a treballar. És que no tenim dret a equivocar-nos o a experimentar? A l'au-

Sergi Belbel, a l'esquerra, i Rodolf Sirera, a la dreta, reflexionen sobre la situació del teatre als Països Catalans. Tots dos reclamen més atenció als autors joves i que l'administració doni més suport als muntatges que suposin un ric autèntic per a les companyies.

tor, se li exigeix una rendibilitat econòmica que no ens duu enlloc. I és clar, davant d'un David Plana i d'un Calderón, els programadors trien Calderón, sense pensar-s'ho.

— Volen dir potser que el teatre públic està abdicant de les seues funcions?

S. BELBEL: No. El teatre públic té també la missió de competir amb els teatres privats.

R. SIRERA: Efectivament ha de competir, però d'una altra manera. El teatre públic ha de cobrir uns espais que el privat no cobreix. I de vegades, sorprenentment, el teatre públic no acaba d'assumir aquest fet.

— Al principi d'aquesta entrevista parlaven del nou Teatre Lliure, el Teatre Fabià Puigserver, que ha de ser un dels pilars bàsics de la Ciutat del Teatre de Barcelona. A València també hi ha prevista una Ciutat de les Arts Escèniques. Quin sentit tenen aquestes macroinfraestructures?

S. BELBEL: Des del punt de vista de la creació contemporània, no és gaire

positiu perquè va en contra del sentit originari del teatre. El que passa és que sembla que aquestes infraestructures siguin identificatòries d'un país ric; jo penso que el teatre no ha de regir-se necessàriament per aquests plantejaments. El teatre és un art minoritari.

R. SIRERA: Jo voldria matisar que la Ciutat del Teatre de Barcelona no té molt a veure amb la de València.

— La de València ningú no sap ben bé què és, no?

R. SIRERA: Exactament. Però a mi, el que més em preocupa no és això, sinó que estem convertint aquests espais en una mena de parcs temàtics. Jo pense més en el teatre de cada dia, en el treball dels actors, en l'espectador que va a veure el teatre amb una certa normalitat.

S. BELBEL: A més, les grans superfícies —els grans teatres, vull dir— s'han d'omplir, i això ens perjudica, als autors contemporanis. A mi no em poden exigir omplir una sala de 1.000

localitats cada dia durant dos mesos perquè no sabia escriure una obra així. Per a la creació contemporània és molt més atractiu el teatre de mitjà i petit format, que és el que et dóna més llibertat creativa.

— Espectacles com *Las Troyanas* [estrenat a València el passat 21 de setembre] que suposen una gran despesa econòmica, van en detriment de les ajudes al sector?

R. SIRERA: No és que *Las Troyanas* es mengi els diners de tots, sinó que els diners s'han de distribuir d'una altra manera. Allò fonamental en aquesta qüestió és entendre el fet que perquè es puguin fer *Las Troyanas*, les sales petites —que són la base del teatre— han de funcionar amb normalitat.

S. BELBEL: La bona inversió és la que beneficia sempre a la llarga. Una gran inversió per a un determinat espectacle pot ser molt impactant però no porta a res, mentre que un suport adequat a una infraestruc-

tura donarà fruits a la llarga.

—Continuen sent insuficients les ajudes a les companyies?

S. BELBEL: A la sala Becket, per exemple, hi ha companyies que han aconseguit grans èxits i, en canvi, els actors que hi treballen no poden ni pagar-se el lloguer. La gent es pensa que treballant a les grans companyies els actors es fan rics, i no és així, ni molt menys.

R. SIRERA: A banda d'això, les ajudes no són únicament perquè les companyies sobrevisquen, sinó també perquè s'arrisquen. Una companyia valenciana, per exemple, que aposte per una obra d'un autor valencià tindrà molts problemes de programació, i per tant, acabarà optant per un espectacle comercial i en castellà, perquè així podrà anar a Madrid. I també en castellà perquè, si ho fa en valencià, a Catalunya hi haurà certes reticències, de la mateixa manera que al País Valencià un espectacle en català resulta incòmode.

S. BELBEL: Però hi ha hagut casos de companyies valencianes que han tingut grans èxits a Catalunya.

R. SIRERA: Sí, hi ha hagut alguns èxits, però vénen sempre amb l'etiqueta aquesta de l'humor valencià.

S. BELBEL: L'últim espectacle que Moma va portar a Barcelona, *Nascuts culpables*, era en valencià i allà no reia ningú.

R. SIRERA: Hi ha algunes excepcions, però de tota manera no hi ha la fluïdesa de comunicació que hi hauria d'haver. El que vull dir és que cal ajudar les companyies perquè aposten per productes menys convencionals sense que això supose un desastre econòmic per a la seua butxaca.

—Ara que comenten el tema de la llengua, a Barcelona l'any passat hi va haver una certa polèmica perquè la temporada va començar amb molts espectacles en castellà. El teatre públic hauria de potenciar més l'ús de la llengua?

S. BELBEL: Jo crec que els teatres públics a Catalunya aposten molt per la llengua. El castellà s'utilitza molt esporàdicament, quan és un clàssic

castellà. Jo crec que l'any passat simplement hi va haver una sèrie de coincidències que de cap manera marcaven una tendència. De vegades es fan polèmiques de coses que els espectadors no en fan. L'espectador es mobilitza si li interessa l'espectacle. Crec que és perfectament compatible que a Catalunya es faci un Valle-Inclán o un Lope de Vega sense que això resti res al teatre en català.

R. SIRERA: A àmbit de teatre privat, sí que hi ha una certa infiltració de castellà. I al final, per comoditat, pot ser que s'acaben fent determinats tipus d'espectacles —com els musicals— en castellà, perquè així es poden portar a Madrid sense haver de traduir-se.

—Al País Valencià...

R. SIRERA: El País Valencià és un altre món. En lloc d'apostar per una implantació progressiva i a llarg termini d'una normalització de la llengua, s'ha apostat directament pel castellà.

S. BELBEL: Això és una situació anormal. La llengua no hauria de discriminar l'autor, ni en un sentit ni en l'altre. De fet, durant els anys vuitanta, jo vaig anar moltes vegades al País Valencià, fins i tot al Principal.

—I ara, què ha passat?

S. BELBEL: No ho sé, suposo que ja no ens volen (riu). En canvi, del País Valencià cap a Catalunya, déu n'hi do. Moma té gairebé a Barcelona una residència assegurada.

—Com pot afectar la creació del Teatre Nacional Valencià que preveu la llei del teatre?

R. SIRERA: Per les poques coses que n'he pogut saber, la famosa llei no és una llei en si, sinó que és una recopiació de tota la legislació dispersa sobre ajudes al teatre. L'única innovació és efectivament la creació del Teatre Nacional Valencià. Què vol dir això? Jo no ho sé, i si ens basem en el que veurem enguany als escenaris públics, dubte que es corresponga amb la mateixa idea que jo tinc d'un teatre nacional, que és el que aposta majoritàriament per la llengua, la cultura, la tradició teatral i els pro-

Belbel: "El que el nou Teatre Lliure necessita actualment és una redefinició molt clara de la seva essència i dels seus objectius"

fessionals del país.

—Fa un moment parlaven dels musicals. Per què s'ha produït aquest increment tan espectacular a les cartelleres de Madrid i Barcelona?

S. BELBEL: "*Que nos lleva la fiebre*" [riu].

R. SIRERA: El teatre musical és molt més gratificant per a l'espectador, és molt atractiu, molt fàcil...

—Però també és molt costós

S. BELBEL: Sí, però molt rendible econòmicament. És un tipus de producte que si no funciona, se'l carreguen. És com una indústria, no té res a veure amb la manufactura del teatre convencional.

R. SIRERA: En un percentatge bastant alt, aquests espectacles tenen poc risc des del punt de vista creatiu, perquè en molts casos importen gairebé el muntatge complet.

JORDI PLAN

Sirera: "En aquests moments en què el cinema ha arribat a una infantilització tan espantosa, el teatre ha recuperat el seu espai"

—La presència d'actors a la televisió fa que el públic que segueix les telesèries vagi al teatre?

S. BELBEL: L'ajuda de la televisió és innegable, tot i que no és una llei que sempre es compleix. No podem oblidar que la televisió és un mitjà que fa famosos al moment.

R. SIRERA: Quan un espectacle funciona hi ha cinquanta raons que ho expliquen, i segurament cap en té la raó absoluta. Això no se sap mai. De tota manera, la televisió ha donat un suport importantíssim.

—De què pensem que és símptoma la crisi que ha envoltat l'obertura de la nova seu del Teatre Lliure?

S. BELBEL: Com que no he participat d'aquest projecte, desconec molt el tema. Jo crec que en vida de Fabià Puigserver allò tenia el sentit lògic de construir un teatre petit amb l'esforç

i el sacrifici de molta gent que es va consolidar com punt de referència del nostre teatre a Europa. Només per això valia la pena que es convertís en un teatre públic. A partir d'aquí, ja entrem en les disquisicions de tipus polític i de tipus familiar. Els problemes que hagin tingut amb les administracions i entre ells mateixos —si no m'equivoco— suposo que han portat dificultats afegides a aquest projecte, que, per les seves dimensions, el que necessita és una definició de la seua essència i uns objectius clars.

R. SIRERA: El Lliure va nàixer en un moment en què el concepte de teatre públic no existia, i per tant, té un sentit importantíssim. El que passa és que el seu creixement apuntava en una direcció que segurament no és la mateixa que ha pres posteriorment. Actualment, necessita una resituació, ha de redescobrir el seu lloc.

—Moltes veus apunten que el Lliure acabarà sent un teatre de l'ajuntament.

S. BELBEL: Deixant el Teatre Lliure al marge, el cert és que qualsevol ciutat europea amb cara i ulls, amb un bon pressupost per a la cultura, té una seu del teatre nacional i un teatre municipal, tots dos amb pressupostos autònoms, amb dos directors diferents i que funcionen amb autonomia.

R. SIRERA: I amb una sana competència, fins i tot.

S. BELBEL: Exactament. Que el Teatre Lliure fos el teatre municipal de Barcelona, independentment de la seva trajectòria i vist des de fora seria perfecte. Així, Barcelona tindria el Teatre de Catalunya i el Teatre de Barcelona, com Munic, com Viena o com París. De fet, jo sempre he trobat a faltar un teatre municipal.

—Què hauria de ser el Lliure?

S. BELBEL: Deixem que comencin, i d'aquí a tres anys ja n'opinarem. Hem de donar un vot de confiança.

—Com està la situació del teatre a les Balears?

S. BELBEL: En aquests moments jo crec el teatre de les illes és una sucursal de Madrid. Hi ha iniciatives petites que funcionen molt bé, però penso que encara han de replantejar

una política amb cara i ulls a àmbit de creació teatral.

R. SIRERA: És cert que no hi ha una política unitària, però també crec que hi ha un perill a les Illes, i és que s'acabe apostant per la fórmula forana de fer un gran teatre a Palma on vagen a actuar les companyies de la Península. Perquè jo pense que sí que hi ha un teatre de base que beu una mica de les fonts del teatre independent i que està tractant d'arrelar-se. I són precisament aquests nuclis els que s'han de potenciar.

—Encara avui es continua dient que el teatre està condemnat a desaparèixer. Com veuen el teatre en aquest nou segle que acaba de començar?

R. SIRERA: Jo no crec que desaparega. El teatre és un espectacle que es resitua periòdicament, que redescobreix el seu sentit. Sí que és veritat que el teatre del segle XXI ha sofert molts canvis respecte del teatre de la segona meitat del segle XX. Inquestionablement no és el gran espectacle majoritari de fa cent anys, però la realitat és que continua estant en els carrers i, amb ajudes institucionals com a tot Europa, el teatre continuarà funcionant.

S. BELBEL: Jo penso que gràcies al cinema el teatre ha recuperat una mica l'espai de la reflexió. S'ha deixat l'espai de la diversió que ocupa el cinema —i que ara també ocupa el teatre musical— i tota la resta ha hagut de reinventar-se, amb l'avantatge que l'espectador del teatre se sent molt més privilegiat per gaudir de la presència en directe dels actors. I això es veu sobretot en les sales petites.

—Podríem dir que és un art de culte?

R. SIRERA: Clarament. El cinema de l'època clàssica (fins als anys cinquanta) tenia una clara voluntat d'art, i la batalla amb el teatre era més aferrissada. Però en aquest moment en què el cinema ha arribat a una infantilització tan espantosa, el teatre ha recuperat el seu espai. Pot semblar ridícul, però en aquest moment el teatre és un art de minories selectes.